

An Investigation into the Perceived Sense of Security in the Development of Domestic Defense and Local Prevention by Residents of Selected Areas in Tabriz Based on Second-Generation CPTED Principles

Pouya Pourabbas^{1✉} | Amir Mesbah Kia² | Minou Gharehbaglou³

1. Corresponding Author, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urbanism, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran. Email: po.pourabbas@tabriziau.ac.ir

2. Department of Futures Studies, Faculty of Social Sciences, Command and Headquarter University, Tehran, Iran. Email: AMKS202012@gmail.com

3. Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urbanism, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran. Email: M.gharehbaglou@tabriziau.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: The sense of security is a psychological and social phenomenon with multiple dimensions. This feeling stems from individual's objective and acquired experience of their surrounding conditions and situations. The aim of this study is to assess the level of perceived security among residents of selected areas in the city of Tabriz, based on the principles of second-generation Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED).
Article history: Received 20 January 2024 Received in revised form 20 February 2024 Accepted 27 July 2024 Published online 16 December 2024	Methodology: This descriptive-applied research employed both fieldwork and documentary methods for data collection. For statistical analysis, descriptive statistics and correlation methods (for inferential findings) were utilized.
Keywords: <i>Sense of security,</i> <i>Second-generation</i> <i>CPTED principles,</i> <i>Tabriz city.</i>	Findings: According to the results, the highest average sense of security reported by residents pertained to the "connection with areas outside the neighborhood" index (52.11), while the lowest was associated with the "threshold capacity" index (50.06). The overall mean of perceived security was 51.16. The average perceived sense of security among females and males was 50.02 and 52.25, respectively. A positive and significant correlation was observed between perceived security and the indices of collective culture, external neighborhood connectivity, threshold capacity, and social cohesion ($p < 0.001$). Conclusion: An increase in each of the indices—collective culture, connection with areas outside the neighborhood, threshold capacity, and social cohesion—is likely to enhance the perceived sense of security among residents in the selected areas of Tabriz.

Cite this article: Pourabbas, P. Mesbah Kia, A., & Gharehbaglou, M. (2024). Assessment of the perceived sense of security in the development of internal defense and local prevention by the residents of selected areas in Tabriz city based on the principles of second-generation CPTED. *Military Science & technology*, 20(69), 249-280.

DOI: <http://doi.org/10.22034/qjmst.2024.2020275>. 2006

Publisher: AJA Command and Staff University
DOI: [10.22034/qjmst.2024.2020275](https://doi.org/10.22034/qjmst.2024.2020275). 2006

بررسی میزان احساس امنیت ادراک شده در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری موضعی توسط ساکنین مناطق منتخب شهر تبریز بر اساس اصول نسل دوم CPTED

پویا پورعباس^{۱*} | امیر مصباح کیا^۲ | مینو قره بگلو^۳

۱. نویسنده مسئول، گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران، رایانامه: po.pourabbas@tabriziau.ac.ir
۲. گروه آینده پژوهی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران، رایانامه: AMKS202012@gmail.com
۳. گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران، رایانامه: M.gharehbaglou@tabriziau.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۳۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۰۶ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۹/۲۶ کلیدواژه‌ها: احساس امنیت، اصول نسل دوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، شهر تبریز	هدف: احساس امنیت، پدیده‌ای روان‌شناختی و اجتماعی است که ابعاد گوناگون دارد. این احساس از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامون ناشی می‌شود. هدف از انجام این پژوهش بررسی میزان احساس امنیت ادراک شده توسط ساکنین مناطق منتخب شهر تبریز بر اساس اصول نسل دوم CPTED است. روش‌شناسی: در این پژوهش توصیفی-کاربردی، داده‌های موردنیاز از طریق روش میدانی و اسنادی گردآوری گردید. جهت آنالیز آماری داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و همبستگی (جهت یافته‌های استنباطی) استفاده شد. یافته‌ها: بر اساس یافته‌ها، بالاترین میانگین احساس امنیت از منظر ساکنین مناطق منتخب مربوط به شاخص ارتباط با خارج محله (۵۲/۱۱) و پایین‌ترین مربوط به شاخص آستانه ظرفیت (۵۰/۰۶) و میانگین احساس امنیت کل ۵۱/۱۶ بود. میانگین احساس امنیت ادراک شده در جنس مؤنث و مذکر به ترتیب ۵۲/۲۵ و ۵۰/۰۲ بود. ارتباط مثبت و معنی‌داری بین احساس امنیت ادراک شده با شاخص‌های فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی مشاهده گردید ($p < 0.01$). نتیجه‌گیری: افزایش هریک از شاخص‌های فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله و آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی احتمالاً سبب افزایش احساس امنیت ادراک شده توسط ساکنین در مناطق منتخب شهر تبریز خواهد شد.

استناد: پورعباس، پویا؛ مصباح کیا، امیر؛ و قره‌بگلو، مینو. (۱۴۰۳). بررسی میزان احساس امنیت ادراک شده در توسعه پدافند داخلی و پیشگیری موضعی توسط ساکنین مناطق منتخب شهر تبریز بر اساس اصول نسل دوم CPTED. *علوم و فنون نظامی*، ۲۰ (۶۹)، ۲۸۰-۲۴۹.

DOI: <http://doi.org/10.22034/qjmst.2024.2020275.2006>

ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران
DOI: 10.22034/qjmst.2024.2020275.2006

An Investigation into the Perceived Sense of Security in the Development of Domestic Defense and Local Prevention by Residents of Selected Areas in Tabriz Based on Second-Generation CPTED Principles

Pouya Pourabbas^{1✉} | Amir Mesbah Kia² | Minou Gharehbaglou³

Extended Abstract

Introduction

While security is a social phenomenon, it is also inherently a subjective experience. The sense of security may originate from internal psychological states or be influenced by the surrounding environment in which individuals live (Satarzadeh, 2016). As Bapiri (2015) notes, this feeling is inherently subjective and cannot be defined in isolation, but rather in relation to the presence or absence of perceived threats. Second-generation principles of Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) include collective culture, external neighborhood connectivity, capacity thresholds, and social cohesion.

This study aims to examine the perceived sense of security among residents in selected areas of Tabriz (specifically, neighborhoods within District 2, which are predominantly middle-class). Evaluating the second-generation CPTED principles in these areas and assessing their influence on perceived safety may offer insights into the dimensions of urban security and provide applicable strategies for metropolises with similar socio-spatial dynamics. The hypotheses of this study are as follows:

1. Second-generation CPTED principles significantly contribute to the development of domestic defense and enhancement of perceived security in selected areas of Tabriz.

2. These principles exert an equal impact on the perceived security of both male and female residents in the target areas.

Methodology

This applied study employed a descriptive-analytical design with a quantitative research approach. Data were collected using a standardized questionnaire based on second-generation CPTED principles tailored to medium-sized urban areas. The sampling method was non-probabilistic (convenience sampling), including all individuals willing to participate.

A total of 189 questionnaires were collected, of which 161 were deemed valid after excluding incomplete or invalid responses. Face validity was used to evaluate the research instrument's validity, and reliability was assessed using Cronbach's alpha (0.7 threshold), the instrument demonstrated acceptable internal consistency and data normality.

Findings

Table 1: Mean of second generation CPTED principles and sense of security by gender in selected areas of Tabriz metropolis

	Total	Female	Male
Overall	Mean (SD)	Mean (SD)	Mean (SD)
Overall	51.16 (5.66)	50.02 (6.11)	52.25 (4.66)
Overall with odd	51.16 (5.88)	50.02 (4.44)	52.25 (4.88)
Overall with odd	51.16 (5.88)	50.02 (4.44)	52.25 (5.22)
Overall with odd	51.16 (5.66)	50.02 (5.77)	52.25 (4.55)
Overall with odd	51.16 (4.77)	50.02 (4.88)	52.25 (3.55)

As shown in Table 1, the overall average sense of security across all regions was 51.16, with men reporting a slightly higher average (52.25) compared to women (50.02). Among the

males, the average sense of security was 52.25, while for females, it was 50.02.

Iddaafoos	Paaoon fftttttt	t . vacee	Mean	aa tggg
oo tttttt te tttt rre	0 745	0 001	2 77	3
oo mmnnaafoow wto oddddd tee gggghboooooo	0 745	0 001	3 11	1
aa aattty trr hhhodd	0 785	0 001	2 55	4
ooaaæ wsssoo	0 720	0 001	3 55	2

has the most substantial impact on perceived

Ameeeeeeæeeeeeeeee iiiiiiiiii iiiiii iiii iiiiiiiiii iiii
to have the greatest impact, underscoring the importance of
external connectivity, social engagement, and integration in
fostering urban safety. Positive interactions and active external

پیشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

اصول نسل اول CPTED^۱ به طور عمده بر اساس اصلاحات کالبدی و اعمال مداخله در محیط مصنوع همراه بودند و به سایر جنبه‌های روانی و اجتماعی محیط توجه چندانی نشده بود. به همین دلیل گروهی از متفکران با سرلوحه قرار دادن نظریه "چشمان ناظر خیابان" جین جیکوبز به دیگر جنبه‌های روانی و اجتماعی محیط نیز توجه ویژه‌ای کردند. این گروه رویکرد خود را با عنوان "نسل دوم رویکرد CPTED معرفی کردند. به گفته نیومن، مردم محلی می‌توانند محیط فضای عمومی را در کنترل خود درآورند، آن را متعلق به خود بدانند و نسبت به آن احساس تعلق کنند، در واقع این بدان معنی است که ساختار کالبدی و فیزیکی بر ارتباطات و روابط اجتماعی بین مردم، فرهنگ محلی و اکولوژی اجتماعی بین محله‌ها تأثیر می‌گذارد. گردهم‌آمدن گروهی از افراد با هدف واحد برای تقویت حس مکان و تعلق مکانی در آن‌ها، موجب افزایش آگاهی آن‌ها نسبت به افراد غریبه و مجرمان احتمالی شده و می‌تواند فرصت‌های جرم را به طور بالقوه‌ای کاهش دهد (غفاری، ۱۳۹۲).

توسعه پدافند داخلی کمک می‌کند تا بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانایی‌های سیاسی، اقتصادی، روانی، نظامی، امنیتی یک کشور، مردم آن سرزمین را نسبت به قلمرو خود حساس نموده و برای حفظ آن منسجم شوند (بیک‌بیلندی، ۱۴۰۲: پیشگفتار). نادیده گرفتن توسعه پدافند داخلی، نارضایتی را افزایش و آرزوهای اصولی و منطقی جامعه حاشیه کشور را از بین می‌برد و باعث گریز از مرکز شدن این جامعه خواهد شد. بنابراین نیاز است که مؤلفه‌های قدرت (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و حتی نظامی) به طور متوازن در سطح کشور رشد نمایند تا حس هویت در بین مردم جامعه تقویت یابد. این مهم توسط علم توسعه و پدافند داخلی امکان‌پذیر است. بدیهی است که هر منطقه از کشور دارای پتانسیل‌ها، ظرفیت و توانمندی‌هایی است که باید متناسب با آن منطقه از آن ظرفیت‌ها جهت رشد متوازن بهره جست (بیک‌بیلندی، ۱۴۰۲: پیشگفتار). امنیت یکی از مباحث مهمی است که باید در زمان حال و آینده مورد توجه قرار گیرد و حتماً باید به آن پرداخته شود (شعاعی، ۱۳۹۹).

¹ Crime prevention through environmental design. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی.

هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و شکوفایی استعداد‌های یک جامعه مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نیست. توسعه اجتماعی و خلاقیت بدون امنیت مکان ناممکن خواهد بود. بر اساس یافته‌های تحقیق، ابعاد اصلی برای سنجش امنیت اجتماعی در نظام شهری ایران شامل بُعد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی، امنیت جانی و ناموسی، دینی و اسلامی، زیست‌محیطی و محیطی (کالبدی - فضایی) است که بر اساس مؤلفه‌ها و شاخص‌های کاربردی در سکونتگاه‌های شهری احصاء گردیدند (افسری، ۱۳۹۹).

احساس امنیت به لحاظ مفهومی احساس را دریافت کردن، درک کردن، دریافتن، دانستن، دیدن و آگاه شدن است (کیا، ۱۳۹۳). امنیت دارای ابعاد جانی، اخلاقی، مالی و روانی است. مقوله امنیت در رابطه با انسان و جامعه از ابتدای خلقت مطرح بوده و امروزه به‌عنوان شاخص اصلی توسعه و پیش‌نیاز نظام سیاسی و اجتماعی تبدیل شده است (جهانبخش گنجه، ۱۳۹۶). امنیت، حاصل کارآمدی نظام اجتماعی است (انتظاری، ۱۳۹۴). ساکنان یک اجتماع برای توسعه و شکوفایی نیازمند امنیت خاطری هستند که ظهور جرائم و انحرافات اجتماعی، باعث دلهره و احساس ناامنی در آن‌ها شده است (ساروخانی، ۱۳۹۰).

تمام تلاش جرم‌شناسی تحلیل رفتار انسان، پیش‌بینی آن و سوق دادنش به سمتی است که کمتر آسیب‌رسان باشد. برنامه‌ریزی برای کنترل جرم بدون شناخت انسان به‌عنوان مرتکب رفتار مجرمان ناممکن است (گلدوزیان، ۱۳۹۸).

اصول نسل اول CPTED شامل قلمروبندی و ایجاد حس مالکیت در ساکنین، نظارت طبیعی و توانایی دیدن و دیده شدن، بهبود سیمای ساختمان، مجاورت کاربردی مسکونی با دیگر امکانات موردنیاز مردم، خلق فضای قابل دفاع، بررسی تأثیر گونه‌های مسکن بر توانایی ساکنان در کنترل محیط، وجود کمترین میزان فضای غیرقابل دفاع در بلوک‌های شهری و دارا بودن بیشترین میزان فضای قابل دفاع و راحت‌تر بودن کنترل فضاهای عمومی برای ساکنین در آپارتمان‌ها است در صورتیکه رویکرد نسل دوم CPTED به در نظر گرفتن مسائل اجتماعی و روان‌شناسانه در ورای توجه به محیط فیزیکی برای پیشگیری از جرم می‌پردازد.

نظر به امنیت و احساس امنیت در پیشبرد توسعه شهری، این پژوهش درصدد بررسی احساس امنیت در نواحی منتخب شهر تبریز (نواحی از منطقه ۲ شهر تبریز) که غالباً

جزء قشر متوسط‌نشین اجتماعی می‌باشند پرداخته است. به نظر می‌رسد بررسی پارامترهای اصول نسل دوم CPTED و ارزیابی احساس امنیت ادراک شده توسط ساکنین می‌تواند ابعاد احساس امنیت را در این مناطق کالبدشکافی کرده و راه‌کارهایی را برای کلان‌شهرهای با موقعیت مشابه ارائه دهد. فرضیه‌های مدنظر در این پژوهش شامل:

۱. اصول نسل دوم CPTED در توسعه پدافند داخلی و افزایش احساس امنیت در مناطق منتخب تبریز تأثیرگذار است.
۲. اصول نسل دوم CPTED تأثیر یکسانی در توسعه پدافند داخلی و افزایش احساس امنیت در دو جنس مذکر و مؤنث ساکن مناطق منتخب شهر تبریز دارد.

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

مبانی نظری

رابطه جرم و جغرافیا

مکان‌ها و مناطق جغرافیایی مختلف، بر اساس موقعیت و مشخصات خود ارزش‌های متفاوتی دارند. بررسی محیطی جرم اعم از محیط طبیعی و انسانی در حوزه جغرافیایی قرار می‌گیرد. به عبارتی جغرافیای جرم درصدد شناسایی دلیل محیطی تسهیل‌کننده جرم است (عباد نژاد، ۱۳۹۶).

با توجه به اینکه محیط در طرز رفتار شهروندان با تمام شرایط و امکاناتی که وجود دارد، مؤثر است، لذا بررسی مکان‌ها و فضاهای امن و غیرامن در حیطه جغرافیایی نمود پیدا کرده و مسائل ایمنی و امنیت شهری با انواع مختلفی از آسیب‌پذیری‌های انسانی در ارتباط است (حسینی، ۱۳۹۷).

احساس ناامنی در محله، تنها به دلیل جرائم خشونت‌آمیز نیست، بلکه ناهنجاری‌ها و رفتارهای اخلاص‌گراانه مانند اعتیاد، ولگردی و تکدی، گذشته از این که عامل اصلی ترس و احساس ناامنی عمومی‌اند، به نوبه خود قطعاً زمینه رواج گسترده جرائم را نیز فراهم می‌نمایند (ویلسون، ۱۳۸۲).

پیشگیری از جرم از طریق اصول طراحی محیطی

اساس پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) این است که طراحی مناسب و استفاده مؤثر از محیط ساخته شده می‌تواند وقوع و ترس از جرم را کاهش

دهد. این به نوبه خود منجر به بهبود کیفیت زندگی می شود. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، راه حل هایی با کیفیت بالا و بصری خوشایند را به عنوان اولین پاسخ ها ترویج می کند که هدف آن ها افزایش استفاده مشروع از فضا به ویژه در مراحل اولیه برنامه ریزی و طراحی است. چهار اصل CPTED عبارت اند از: نظارت طبیعی، کنترل دسترسی طبیعی، تقویت حریم (قلمرو) و نگهداری و مدیریت National Crime Prevention Council of Singapore, 2003).

محققین مختلفی به بررسی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی و امنیت محیطی پرداختند از آن جمله می توان به مطالعه کلانتری و همکاران (۱۳۹۰) اشاره کرد. در این مطالعه علاوه بر ارائه چارچوب کلی پیشگیری موضعی از بزه کاری از طریق طراحی محیطی، راه کارهای عملی و کاربردی مناسب برای ایمن سازی فضاهای مسکونی با استفاده از نگرش فوق تبیین شده است.

نتایج تحقیق محمدی کانی سواران و همکاران نیز نشان دهنده وجود مشخصه های محیطی نقاط بی دفاع به موازات ارتکاب جرایمی نظیر خرید و فروش مواد مخدر، زورگیری، قتل، روابط نامشروع و... در این نقاط بود (محمدی کانی سواران، ۱۳۹۲). باید توجه داشت تفاوت ها در ویژگی های هر مکان می تواند در القاء تفاوت احساس امنیت یا ترس به شهروندان تأثیرگذار باشد. ایمنی و امنیت از اساسی ترین توقعاتی است که از یک فضای شهری انتظار می رود. برقراری نظم و امنیت و اقدام برای کاهش ناهنجاری های شهری، همواره یکی از دغدغه های مدیران و برنامه ریزان شهری است (ذبیحی، ۱۳۹۲).

نتایج مطالعه قلی پور و همکاران بیانگر این موضوع بود که تفاوت معنی داری میان زنان و مردان در میانگین پاسخگویی به عوامل مؤثر بر امنیت وجود نداشته است و نتایج تحلیلی پرسشنامه نشان دهنده آن بود که بیش از شصت و پنج درصد زنان و مردان ایمنی بالای وسایل بازی کودکان و مبلمان پارک را در انگیزه انتخاب پارک بسیار زیاد می دانستند و جدا شدن قسمت های مختلف با پرچین ها، نرده های کوتاه و... در نظر هر دو گروه و اشراف ساختمان های مجاور به پارک از دیدگاه مردان دارای اهمیت کمی بوده است همچنین عامل امنیت از دیدگاه کاربران نسبت به بقیه عامل ها دارای اهمیت بیشتری بود؛ زیرا حداقل انتظاری که از هر فضا از سوی کاربر می رود، امنیت آن فضا است (قلی پور، ۱۳۹۹).

مطالعه حشمتی و همکاران در محلات بافت فرسوده شهر سنجند نشان داد تفاوت معناداری در امنیت ادراک شده ساکنان در هریک از مؤلفه‌های امنیت محیطی و همچنین سطح کلی امنیت کالبدی محله‌های بافت فرسوده، وجود دارد. از طرفی ارتباط روشنی بین کیفیت‌های محیطی در محله‌های بررسی شده و میزان امنیت احساس شده از طرف ساکنان وجود داشت. نتایج این پژوهش همچنین بر لزوم توجه به مسئله کنترل دسترسی‌ها، حمایت از فعالیت‌ها، اختلاط کاربری‌ها و حمایت از فعالیت‌های خدمت‌رسان در همه ساعات روز و تا پاسی از شب را مؤثر دانست (حشمتی، ۱۳۹۷). مطالعه زیاری و همکاران در محله دستغیب تهران بیانگر این نکات بود که شاخص حمایت از فعالیت‌های اجتماعی، تنوع کاربری‌ها، فعالیت‌ها و کاربری‌های خدماتی، گردشگری، ورزشی، فرهنگی و مذهبی که باعث تنوع و جذب جمعیت در نقاط مختلف و حضور پیوسته جمعیت در طول شبانه‌روز و افزایش چشمان ناظر می‌شود از سرانه بسیار ناچیز و از سطح استاندارد فاصله بسیار زیادی داشت همچنین نتایج پژوهش بیانگر این بود که اصول طراحی محیطی برای پیشگیری از جرم در محله دستغیب چندان رعایت نشده و این محله از امنیت نسبتاً پایینی برخوردار بود به‌طوری‌که میانگین شاخص‌های طراحی محیطی برای پیشگیری از جرم حتی از حد متوسط نیز پایین‌تر بود (زیاری، ۱۳۹۴).

امنیت علی‌رغم اینکه یک پدیده اجتماعی است یک احساس درونی نیز است. می‌توان گفت احساس امنیت یا ناشی از خود فرد است و یا ناشی از محیطی که فرد در آن زندگی می‌کند (ستارزاده، ۱۳۹۵). احساس امنیت ذهنی است و به خودی خود قابل تعریف نیست و بر مبنای بود و نبود خطر قابل تعریف است. احساس امنیت یک فرایند است، در طول زمان جریان دارد و در هر لحظه بر اساس برآورد خطر تغییر می‌پذیرد. این وجه ذهنی امنیت مهم‌تر از جنبه عینی آن است (باپیری، ۱۳۹۴).

نسل دوم CPTED به‌مانند نسل اول آن از استراتژی‌های محیطی و ارزیابی خطر برای کاهش شانس وقوع جرم استفاده می‌کند با این تفاوت که این نسل، از تغییرات اجتماعی برای کاهش تأثیرات جرم بهره می‌برد. (Wortley & Mazerolle, 2011) در واقع یک ناحیه شهری برای این‌که طراحی فیزیکی آن، فضای قابل دفاعی را به وجود آورد، به حمایت از فعالیت‌ها نیاز دارد. این حمایت از طریق اصول طراحی نسل دوم CPTED به وجود می‌آید (Saville & Cleveland, 1997).

معیارهای نسل دوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی شامل: فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی تعریف شده است. نتایج مطالعه کاربرد نسل دوم CPTED برای جلوگیری از سوء استفاده از زنان در جوامع روستایی نشان داد که نسل دوم CPTED از طریق افزایش امنیت زنان از طریق نظارت اجتماعی، تغییر فرهنگ جامعه از مردسالاری به رویکرد فمینیستی و همچنین ارتقاء آستانه ظرفیت جامعه و انسجام اجتماعی باعث بهبود احساس امنیت زنان روستایی شده است (Dekeseredy, 2009).

نتایج بررسی کاهش خشونت علیه زنان در اماکن عمومی با سؤال اینکه آیا نسل دوم CPTED می‌تواند تفاوت ایجاد کند؟ بیانگر این نکات بود که راهکارهای نسل اول CPTED به‌تنهایی تأثیر کمی بر افزایش احساس امنیت دارد، زیرا به معیار همبستگی اجتماعی توجه چندانی ندارد. تأکید نسل دوم CPTED بر این معیار باعث می‌شود همسایگان با یکدیگر همکاری نزدیکی داشته باشند، ساکنان می‌توانند بر روی همسایگان خود برای انواع مختلف حمایت اجتماعی حساب کنند، مردم برای جلوگیری از دخالت نوجوانان در اعمال بزهکارانه، مداخله می‌کنند. بنابراین نسل دوم CPTED در افزایش احساس امنیت، کارایی بیشتری دارد (Dekeseredy, 2005).

فیشر در مقاله‌ای تحت عنوان "آن سوی نسل اول CPTED"، این‌چنین بیان داشت: به کار بردن راهکارهای پیشنهادی نسل دوم CPTED، مانند زنده کردن فضای خیابان‌ها به‌وسیله ایجاد یک بازار یا برگزاری یک رویداد فرهنگی برای جلوگیری از جرم و جنایت، بیشتر از نظارت مکانیکی پیشنهادشده در نسل اول تأثیرگذار است. به‌طور کلی، نسل دوم CPTED قصد دارد ابزارهایی را ایجاد کند که به‌وسیله آن‌ها جامعه را امن‌تر و برای زندگی لذت‌بخش‌تر کند، بدون اینکه در این راه کسی قربانی کسی دیگر شود (Fisher, 2008).

جدول (۱) سیر نظریه پردازی پیرامون نظریه CPTED (حیاتی، ۱۳۹۷)

دهه	نظریه پرداز	نظریات و اصول پیشنهادی	پیشینه اقدامات و ملاحظات جهانی در ازای اندیشمندان و صاحب نظران شهری
۱۹۶۰	جین جیکوب	چشم‌ان ناظر مرزبندی روشن بین فضای عمومی و خصوصی، پیوسته مورد استفاده قرار گرفتن پیاده‌راه‌ها، ایجاد اختلاط در کاربری	≠ نیاز به خیابان‌های امن در شهر (چشم‌ان ناظر در خیابان) جداسازی و تشخیص مکان‌های عمومی و خصوصی تنوع کاربری و اختلاط آن‌ها در سطح شهر استفاده مؤثر و بازدارنده از حضور عابران پیاده در مناطق شهری برای کاهش احتمال وقوع جرائم
۱۹۷۰	رای جفری	انتشار کتاب پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی کاهش وقوع جرم از طریق حذف تقویت‌کننده‌های آن	کاهش پتانسیل طبیعی جرم‌خیزی مناطق شهری شهروندان باید ببینند تا دیده شوند (نظارت عمومی) شفافیت و در معرض دید قرار گرفتن فضاهای عمومی اشتقاق مردم به گزارش و برخورد با تخلفات و جرائم
۱۹۷۰	اسکار نیومن	قلمرو و ایجاد حس مالکیت در ساکنین، نظارت طبیعی و توانایی دیدن و دیده شدن بهبود سیمای ساختمان، مجاورت کاربری مسکونی با دیگر امکانات موردنیاز مردم (خلق فضای قابل دفاع) نوشتن کتابی در اصلاح کتاب قبلی‌اش، با عنوان گونه‌های مسکن و توانایی ساکنان در کنترل محیط وجود کمترین میزان فضای غیرقابل دفاع در بلوک‌های شهری متشکل از خانه‌های تک‌واحدی و بلندمرتبه‌ها از نظر دارا بودن فضای غیرقابل دفاع و دارا بودن بیشترین میزان فضای قابل	قلمروبندی و ایجاد حس مالکیت در ساکنین نظارت طبیعی و توانایی دیدن و دیده شدن بهبود سیمای ساختمان مجاورت کاربردی مسکونی با دیگر امکانات موردنیاز مردم خلق فضای قابل دفاع بررسی تأثیر گونه‌های مسکن بر توانایی ساکنان در کنترل محیط وجود کمترین میزان فضای غیرقابل دفاع در بلوک‌های شهری متشکل از خانه‌های تک‌واحدی و بلندمرتبه‌ها از نظر دارا بودن فضای غیرقابل دفاع و دارا بودن بیشترین میزان فضای قابل

دهه	نظریه پرداز	نظریات و اصول پیشنهادی	پیشینه اقدامات و ملاحظات جهانی در ازای اندیشمندان و صاحب نظران شهری
		میان خانه های تک واحدی و بلندمرتبه از نظر دارا بودن فضای غیرقابل دفاع دارا بودن بیشترین میزان فضای غیرقابل دفاع در بلندمرتبه ها راحت تر بودن کنترل فضاهای عمومی برای ساکنین در آپارتمان های کم واحد	دفاع در بلندمرتبه ها راحت تر بودن کنترل فضاهای عمومی برای ساکنین در آپارتمان های کم واحد
۱۹۸۰	ویلسون و کلینگ و پل براتینگهام	نگهداری و مواظبت از محله نظیر عدم وجود عناصری چون پنجره های شکسته یک ساختمان، وجود آشغال و... در محله ارائه نظریه پنجره های شکسته کاهش ظرفیت طبیعی جرم خیزی مناطق شهری اشاره و تأکید بر ناکارآمدی قوانین و استانداردهای طراحی شهری و معماری نقش موانع طبیعی و بازدارنده های موقعیتی در کاهش فرصت دهی برای تجاوزات و جرائم شهری	ارائه تئوری پنجره شکسته، پنجره های شکسته هستند که فرصت را برای ارتکاب و احتمالاً وقوع جرائم در سطح شهر فراهم می کنند. کاهش پتانسیل های طبیعی جرم خیزی مناطق شهری اشاره به نابسامانی طراحی محیط مصنوع اشاره مؤکد بر ناکارآمدی قوانین و استانداردهای طراحی شهری و معماری و نقش موانع طبیعی و بازدارنده های موقعیتی در کاهش فرصت دهی برای تجاوزات و جرائم شهری
۱۹۸۰	و ساویل کولند	ایجاد رویکرد نسل دوم PP TDD و توصیه به در نظر گرفتن مسائل اجتماعی و روان شناسانه در ورای توجه به محیط فیزیکی برای پیشگیری از جرم در مناطق مسکونی	مباحث مرتبط با جرم را به شرح زیر ارائه کرده است: اهمیت مکان های ملاقات شهری، اندازه منطقه، تفاوت و تراکم خانه ها و تعداد سکنه، تسهیلات برای جوانان، حضور ساکنان شهر و مسئولیت ساکنان

دهه	نظریه پرداز	نظریات و اصول پیشنهادی	پیشینه اقدامات و ملاحظات جهانی در ازای اندیشمندان و صاحب نظران شهری
۱۹۹۰ و ۲۰۰۰	تیم کرو مسئول برنامه های آموزشی جهانی	ارائه استراتژی و روشمندی این رویکرد؛ برگزاری کنفرانس ها و همایش های بین المللی با عنوان PPTDD	نه راهبرد در راستای ارتقاء امنیت از جمله تعریف دقیق مرز فضاها، گنجاندن فعالیت های امن در محل های ناامن و برعکس، طراحی دوباره برای افزایش نظارت طبیعی و در کل ارائه استراتژی و راهبردهای PPTDD در سطح جهان و برگزاری کنفرانس های بین المللی
۲۰۰۰	ساویل	ایجاد مدل امنیت گستره که وظیفه ای ایجاد امنیت و پایدار نگه داشتن آن در محلات را به ساکنین واگذار می کند تا به کمک متخصصین به این امر مهم دست یابند	

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی و روش اجرای آن توصیفی-تحلیلی و رویکرد پژوهش از نوع کمی است. شیوه گردآوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه استاندارد اصول نسل دوم CPTED (جدول ۸) در مناطق متوسط شهری مورد بررسی قرار گرفت.

علت انتخاب مناطق متوسط اجتماعی این بود که برخی فاکتورهای مداخله گر اقتصادی در افزایش و یا کاهش ارتکاب جرم در منطقه حذف گردد چراکه احتمال جرائم مرتبط با میزان درآمد اقتصادی در منطقه شهرنشین با درآمد بالا ممکن است کم و در مناطق و محلات با درآمد پایین ممکن است زیاد و احتمالاً معنی دار باشد. بر این اساس محلات و مناطق با اقشار متوسط جامعه تبریز (منطقه یاغچیان، گلشهر، پرواز، زعفرانیه و میرداماد) انتخاب گردید.

در این پژوهش احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته و چهار شاخص فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی به عنوان متغیرهای مستقل محسوب می گردند. روش نمونه گیری به شیوه آسان و در دسترس و تمام افراد علاقه مند به مشارکت در مطالعه وارد گردیدند.

از مجموع ۴۰۰ فرم (پرسشنامه) توزیع شده در بین ساکنین مناطق منتخب و ارائه توضیحات لازم در خصوص فرم مربوطه ۱۸۹ فرم پس از تکمیل، جمع آوری گردید و

سپس اقدام به حذف فرم‌های ناقص و نامعتبر شد و اطلاعات ۱۶۱ فرم معتبر وارد نرم‌افزار SPSS با نسخه ۲۲ گردید.

برای سنجش روایی ابزار پژوهش، از اعتبار روایی صوری و جهت سنجش پایایی از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. نظر به اینکه آلفای کرونباخ داده‌ها برابر ۰/۸۴۳ و بالاتر از ۰/۷ است، داده‌ها از نرمالیت لازم برخوردار بودند. روش‌ها و شیوه‌های آماری مورد استفاده در پژوهش شامل روش‌های توصیفی (فراوانی، در صد، میانگین و...) و در بخش آمار استنباطی نیز به دلیل تبدیل کردن متغیرهای پژوهش به متغیرهای شبه‌فاصله‌ای، از طیف لیکرت پنج مرحله‌ای استفاده گردید ولی برای بررسی دقیق‌تر از فرمول تعدیل استفاده شد و داده‌ها برحسب ۱۰۰-۰ مورد بررسی قرار گرفتند.

محدوده جغرافیایی پژوهش

شهرستان تبریز با وسعت ۲۱۶۷ کیلومترمربع (۴/۸ درصد مساحت استان) بزرگ‌ترین شهر منطقه شمال غرب کشور و قطب اداری، ارتباطی، بازرگانی، سیاسی، صنعتی، فرهنگی و نظامی این منطقه شناخته می‌شود.

بر اساس اطلاعات مندرج در سالنامه آماری سال ۱۳۹۸ استان آذربایجان شرقی، تبریز با داشتن ۴/۷۶ درصد از مساحت استان، ۴۵/۳۵ درصد (۱۷۷۳۰۳۳ نفر) از جمعیت استان را در خود جای داده است.

جدول (۲) جمعیت و تعداد خانوار شهرستان تبریز در سال ۱۳۹۵ (سالنامه آماری استان آذربایجان شرقی، ۱۳۹۸)

تعداد خانوار	جمعیت	
تعداد خانوار شهرستان تبریز	۵۶۳۶۶۰	۱۷۷۳۰۳۳
خانوار ساکن در نقاط شهری	۵۱۸۱۸۷	۱۶۲۳۰۹۶
خانوار ساکن در نقاط روستایی	۴۵۴۷۲	۱۴۹۹۳۶

موقعیت منطقه ۲

منطقه ۲، در جنوب و جنوب شرقی تبریز قرار دارد. مساحت منطقه ۲ شهرداری تبریز برابر ۱۵۳۴ هکتار است. این منطقه دارای ۱۷ محله است و با توجه به گزینش طبقه متوسط اجتماع در مطالعه، محله‌های یاغچیان، گلشهر، پرواز، زعفرانیه و میرداماد انتخاب شدند.

یافته‌های تحقیق

بر اساس یافته‌های پژوهش فراوانی جنس مذکر ۸۳ نفر (۵۱/۶ در صد) و مؤنث ۷۸ نفر (۴۸/۴ درصد) بود و سنین شرکت‌کنندگان ۶۵-۱۸ سال و بیشترین سنین مشارکت‌کنندگان در مطالعه مربوط به سنین ۴۵-۳۶ سال با توزیع فراوانی ۵۶ نفر (۳۴/۸ در صد) و کمترین مربوط به سنین ۶۵-۵۶ سال و برابر ۲ نفر (۱/۲ در صد) بود. سطح تحصیلات (سطح سواد) پاسخگویان به پرسشنامه اصول نسل دوم CPTED، دیپلم، فوق‌دیپلم، لیسانس، فوق‌لیسانس بود و بیشترین مشارکت‌کنندگان در پژوهش مربوط به سطح تحصیلات دیپلم و برابر ۵۷ نفر (۳۵/۴ درصد) و کمترین مربوط به مدرک فوق‌لیسانس و ۲ نفر (۱/۲ در صد) بود.

جدول (۳) مشخصات دموگرافیک و توزیع فراوانی افراد شرکت‌کننده (پاسخگویان) به

پرسشنامه اصول نسل دوم CPTED در مناطق منتخب کلان‌شهر تبریز

	فراوانی	درصد	در صد معتبر	در صد تجمعی
جنس	مؤنث	۷۸	۴۸/۸	۴۸/۴
	مذکر	۸۳	۵۱/۶	۱۰۰
	کل	۱۶۱	۱۰۰	
سن (بر حسب سال)	۱۸-۲۵	۱۷	۱۰/۶	۱۰/۶
	۲۶-۳۵	۳۸	۲۳/۶	۳۴/۲
	۳۶-۴۵	۵۶	۳۴/۸	۶۸/۹
	۴۶-۵۵	۴۸	۲۹/۸	۹۸/۸
	۵۶-۶۵	۲	۱/۲	۱۰۰
	کل	۱۶۱	۱۰۰	
	دیپلم	۵۷	۳۵/۴	۳۵/۴
سطح تحصیلات	فوق‌دیپلم	۵۴	۳۳/۵	۶۸/۹
	لیسانس	۴۸	۲۹/۸	۹۸/۸
	فوق‌لیسانس	۲	۱/۲	۱۰۰
	کل	۱۶۱	۱۰۰	
	یاغچیان	۳۴	۲۱/۱	۲۱/۱
ناحیه / منطقه	گلشهر	۳۷	۲۳	۴۴/۱
	پرواز	۲۹	۱۸	۶۲/۱
	زعفرانیه	۳۶	۲۲/۴	۸۴/۵
	میرداماد	۲۵	۱۵/۵	۱۰۰

در صد معتبر	درصد	فراوانی		در صد تجمعی
۱۰۰	۱۰۰	۱۶۱	کل	

جدول (۴) میانگین اصول نسل دوم CPTED از منظر ساکنین مناطق منتخب کلان شهر

تبریز

شاخص‌ها	میانگین	انحراف معیار	واریانس	مینیمم	ماکزیمم
فرهنگ جمعی	۵۰/۴۶	۵/۹۶	۳۵/۵۶	۳۰	۶۵
ارتباط با خارج محله	۵۲/۱۱	۵/۳۸	۲۸/۹۵	۳۵	۷۰
آستانه ظرفیت	۵۰/۰۶	۵/۷۸	۳۳/۴۳	۳۰	۷۵
همبستگی اجتماعی	۵۲/۰۱	۵/۱۶	۲۶/۷۱	۲۰	۶۶
احساس امنیت (کل)	۵۱/۱۶	۴/۱۷	۱۷/۴۵	۳۴	۶۹

جدول ۴ میانگین، انحراف معیار و واریانس اصول نسل دوم CPTED یعنی احساس امنیت (فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی) را نشان می‌دهد. بالاترین میانگین از منظر ساکنین مناطق منتخب مربوط به شاخص "ارتباط با خارج محله" و ۵۲/۱۱ و پایین‌ترین مربوط به شاخص "آستانه ظرفیت" و ۵۰/۰۶ تخصیص یافت و احساس امنیت در کل مناطق ۵۱/۱۶ بود.

جدول (۵) میانگین اصول نسل دوم CPTED به تفکیک ساکنین مناطق منتخب شهر تبریز

شاخص‌ها	فرهنگ جمعی	ارتباط با خارج محله	آستانه ظرفیت	همبستگی اجتماعی	احساس امنیت (کل)
میانگین	۵۱/۰۲	۵۳/۲۳	۵۱/۳۲	۵۳/۱۸	۵۲/۱۹
انحراف معیار	۸/۰۵	۶/۴۹	۹/۰۷	۸/۴۶	۶/۵۵
میانگین	۵۱/۴۸	۵۴/۱۸	۵۱/۶۲	۵۳/۱۵	۵۲/۶۱
انحراف معیار	۳/۷۰	۲/۷۶	۴/۰۹	۳/۰۱	۱/۸۰
میانگین	۵۲/۹۳	۵۲/۹۳	۵۱/۳۷	۵۳/۱۶	۵۲/۶۰
انحراف معیار	۳/۴۱	۳/۸۹	۳/۲۴	۳/۲۷	۱/۸۱
میانگین	۵۰/۰۰	۵۱/۳۸	۴۹/۴۴	۵۲/۱۹	۵۰/۷۵
انحراف معیار	۵/۰۷	۴/۸۷	۴/۱۰	۳/۲۲	۲/۳۲
میانگین	۴۶/۰۰	۴۷/۶۰	۴۵/۴۰	۴۷/۱۶	۴۶/۵۴
انحراف معیار	۶/۷۷	۶/۳۱	۴/۰۶	۲/۸۷	۳/۳۰

جدول شماره (۶) تحلیل واریانس بررسی شاخص‌های احساس امنیت در ساکنین مناطق

منتخب شهر تبریز

شاخص‌ها		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F (آماره فیش)	سطح معنی دار
فرهنگ جمعی	بین گروه‌ها	۷۳۱/۹۸	۴	۱۸۲/۹۹	۵/۷۵	۰/۰۰۱
	درون گروه‌ها	۴۹۵۸/۰۷	۱۵۶	۱۳/۷۸		
	کل	۰۶.۵۶۹۰	۱۶۰			
ارتباط با خارج محله	بین گروه‌ها	۷۴۹/۷۷	۴	۱۸۷/۴۴	۷/۵۳	۰/۰۰۱
	درون گروه‌ها	۳۸۸۲/۲۱	۱۵۶	۲۴/۸۸		
	کل	۴۶۳۱/۹۸	۱۶۰			
آستانه ظرفیت	بین گروه‌ها	۷۵۱/۵۱	۴	۱۸۷/۸۸	۶/۳۷	۰/۰۰۱
	درون گروه‌ها	۴۵۹۷/۸۶	۱۵۶	۲۹/۴۷		
	کل	۵۳۴۹/۳۷	۱۶۰			
همبستگی اجتماعی	بین گروه‌ها	۷۲۱/۵۳	۴	۱۸۰/۳۸	۷/۹۲	۰/۰۰۱
	درون گروه‌ها	۳۵۵۲/۹۶	۱۵۶	۲۲/۷۷		
	کل	۴۲۷۴/۵۰	۱۶۰			
احساس امنیت (کل)	بین گروه‌ها	۷۱۳/۶۱	۴	۱۷۸/۴۰	۱۳/۳۸	۰/۰۰۱
	درون گروه‌ها	۲۰۷۹/۸۲	۱۵۶	۱۳/۳۳		
	کل	۲۷۹۳/۴۴	۱۶۰			

جدول ۵ میانگین شاخص‌های اصول نسل دوم CPTED با احساس امنیت ادراک شده (شاخص‌های فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی) است. جدول فوق بیانگر این است که بالاترین میانگین شاخص "فرهنگ جمعی" مربوط به منطقه پرواز و ۵۲/۹۳ و پایین‌ترین مربوط به منطقه میرداماد و ۴۶ بود. در خصوص شاخص "ارتباط با خارج محله" بالاترین و پایین‌ترین میانگین به ترتیب مربوط به منطقه گلشهر (۵۴/۱۸) و میرداماد (۴۷/۶۰) بود و این نسبت در خصوص شاخص "آستانه ظرفیت" نیز به ترتیب به منطقه گلشهر (۵۱/۶۲) و میرداماد

(۴۵/۵۰) بود. شاخص "همبستگی اجتماعی" در منطقه یاغچیان بیشترین میانگین (۵۳/۱۸) و منطقه میرداماد، کمترین (۴۷/۱۶) بود. احساس امنیت ادراک شده در منطقه گلشهر بالاترین میانگین (۵۲/۶۱) و منطقه پرواز تقریباً مشابه آن (۵۲/۶۰) بود. براساس اطلاعات جدول شماره ۶ ملاحظه می شود که طبق آمار تحلیل واریانس مقدار آماره فیشر و P در خصوص شاخص های فرهنگ جمعی ($F = 5.75, p < 0.001$)، ارتباط با خارج محله ($F = 7.53, p < 0.001$)، آستانه ظرفیت ($F = 6.39, p < 0.001$) و همبستگی اجتماعی ($F = 7.92, p < 0.001$) بود.

جدول (۷) بررسی میانگین اصول نسل دوم CPTED و احساس امنیت برحسب جنس در

مناطق منتخب کلان شهر تبریز

شاخص ها	جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار
فرهنگ جمعی	مؤنث	۷۹	۴۸/۱۶	۶/۳۱
	مذکر	۸۲	۵۲/۶۸	۴/۶۶
ارتباط با خارج محله	مؤنث	۷۹	۵۱/۰۱	۵/۸۴
	مذکر	۸۲	۵۳/۱۷	۴/۶۸
آستانه ظرفیت	مؤنث	۷۹	۴۹/۳۰	۶/۳۴
	مذکر	۸۲	۵۰/۷۹	۵/۱۲
همبستگی اجتماعی	مؤنث	۷۹	۵۱/۶۳	۵/۴۷
	مذکر	۸۲	۵۲/۳۸	۴/۸۵
احساس امنیت (کل)	مؤنث	۷۹	۵۰/۰۲	۴/۴۸
	مذکر	۸۲	۵۲/۲۵	۳/۵۵

جدول ۷ میانگین شاخص های فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی و احساس امنیت در مناطق منتخب تبریز برحسب جنسیت را نشان می دهد. بالاترین و پایین ترین میانگین شاخص "احساس امنیت ادراک شده" در جنس مؤنث به ترتیب مربوط به همبستگی اجتماعی (۵۱/۶۳) و فرهنگ جمعی (۴۸/۱۶) بود و در جنس مذکر به ترتیب شاخص "ارتباط با خارج محله" و ۵۳/۱۷ و شاخص "آستانه ظرفیت" ۵۰/۷۹ بود و میانگین "احساس امنیت ادراک شده" در جنس مؤنث ۵۰/۰۲ و در جنس مذکر ۵۲/۲۵ بود بنابراین "احساس امنیت ادراک شده" در جنس مذکر با اندک تفاوتی بالاتر از جنس مؤنث بود.

جدول (۸) میانگین زیر متغیرهای اصول نسل دوم CPTED در مناطق منتخب تبریز

متغیرهای مستقل	میانگین	انحراف معیار	واریانس
فضای عمومی	۳/۲۷	۰/۴۶	۰/۲۱
	۳/۲۹	۰/۵۲	۰/۲۷
	۲/۹۰	۰/۴۳	۰/۱۹
	۲/۸۳	۰/۴۵	۰/۲۱
	۲/۷۹	۰/۵۳	۰/۲۸
ارتباطات اجتماعی	۳/۴۰	۰/۵۱	۰/۲۶
	۳/۲۱	۰/۴۸	۰/۲۳
	۲/۸۹	۰/۲۸	۰/۲۳
	۲/۸۸	۰/۴۱	۰/۱۷
	۳/۰۳	۰/۴۷	۰/۲۲
آستانه ظرفیت	۳/۱۴	۰/۴۱	۰/۴۱
	۳/۰۱	۰/۳۸	۰/۱۵
	۲/۹۱	۰/۳۸	۰/۱۵
	۲/۹۶	۰/۵۳	۰/۲۸
میزان مشارکت در برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، وقایع فعال هنری ورزشی و موسیقی			
میزان مشارکت در برگزاری مراسم آیینی و مذهبی			
میزان تمایل افراد به انجام کار گروهی			
میزان به یادگار نگه داشتن افراد یا حوادث مهم محله از طریق ایجاد المان‌ها یا فضاهای شهری مرتبط با آن‌ها			
میزان احساس تعلق به تاریخ مشترک جهت مراقبت از خیابان‌ها و همسایه‌های خود			
وجود شبکه‌هایی با بنگاه‌های خارج از محله و یا منطقه مثل وبسایت‌های مشترک و فعالیت‌های رسمی با سایر محلات			
میزان امکانات حمل‌ونقل به میزان کافی (مسیرهای دوچرخه و حمل‌ونقل عمومی) برای ارتباط با خارج از محله و یا منطقه			
میزان خروج از محله برای انجام کارهای روزمره			
میزان تمایل به برقراری ارتباط با افراد ساکن خارج از محله			
میزان تردد افراد غریبه در محله			
میزان ظرفیت خیابان‌های محله برای تردد جمعیت			
میزان وجود تثبیت‌گرهای اجتماعی مثل پارک‌های محلی، سرگرمی‌های خیابانی، مکان‌های جلسات شهری، باشگاه‌های جوانان و تشکیل نمایشگاه و فروشگاه‌هایی در فضای آزاد			
میزان کیفیت محیطی، تناسب بین جمعیت و امکانات محله جهت پیشگیری از مهاجرت ساکنین به محلات دیگر			
میزان کاربری‌های متعادل زمین (مدارس، فروشگاه‌ها، پارک‌ها، باشگاه و...)			

متغیرهای مستقل	میانگین	انحراف معیار	واریانس
میزان رسیدگی به مکان‌های جرم‌زا مثل خانه‌های رهاشده در یک محله یا مغازه‌هایی که محل جمع شدن ارادل و اوباش هستند	۳/۰۱	۰/۴۳	۰/۱۸
وجود مرکز (مراکز) خودگردان جمعی برای حل مشکلات محله	۳/۲۲	۰/۴۳	۰/۱۹
وجود گروه‌های نظارتی محله (نظارت اجتماعی)	۳/۰۳	۰/۳۶	۰/۱۳
میزان مشارکت در سازمان‌ها و رویدادهای محلی	۳/۰۰	۰/۴۴	۰/۲۰
میزان برگزاری برنامه‌های آموزشی گروهی برای مهارت‌های حل مشکلات و یا تحلیل تضادها به ساکنین محله توسط گروه‌های نظارتی	۳/۰۶	۰/۴۷	۰/۲۲
وجود دوره‌های آموزشی ضد خشونت مثل آموزش‌هایی برای آگاهی زنان و کمک به افراد بدزبان برای یادگیری برخورد مسالمت‌آمیز	۲/۹۹	۰/۳۴	۰/۱۲
میزان فراهم بودن عرصه برای فعالیت‌های اجتماعی در محله برای گرد هم آمدن ساکنین محله یا منطقه جهت شناخت یکدیگر و ایجاد حس تعلق	۳/۱۶	۰/۵۲	۰/۲۷

Clancey et al. , 2012; Cozens & love. , 2015; Yazdan far et al. , 2013; Ghaffari et al. , 2013

جدول ۸ نشان‌دهنده این است که بالاترین میانگین مربوط به " وجود شبکه‌هایی با بنگاه‌های خارج از محله و یا منطقه مثل وبسایت‌های مشترک و فعالیت‌های رسمی با سایر محلات " و برابر ۳/۴۰ و کمترین میانگین مربوط به زیر متغیر " میزان احساس تعلق به تاریخ مشترک جهت مراقبت از خیابان‌ها و همسایه‌های خود " و ۲/۷۰ است. جدول (۹) میزان همبستگی اصول نسل دوم CPTED با متغیر احساس امنیت در مناطق

منتخب تبریز

متغیرها	فرهنگ جمعی	ارتباط با خارج محله	آستانه ظرفیت	همبستگی اجتماعی
احساس امنیت	۰/۷۴۵	۰/۷۴۵	۰ / ۷۸۵	۰/۷۲۰
ضرب و پیرسون				
سطح معنی‌داری	۰ / ۰۰۱	۰ / ۰۰۱	۰ / ۰۰۱	۰ / ۰۰۱

همان گونه که در جدول ۹ مشاهده می شود بین متغیر احساس امنیت و متغیرهای فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی ارتباط مستقیم وجود دارد. داده های جدول گویای این نکته نیز هست که بیشترین میزان همبستگی بین شاخص "آستانه ظرفیت" با احساس امنیت ادراک شده (۰/۷۸۵) و کمترین مربوط به شاخص "همبستگی اجتماعی" (۰/۷۲۰) بود. با این حال در خصوص "احساس امنیت ادراک شده" با هریک از شاخص های فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی سطح اختلاف معنی دار و کمتر از ۰/۰۰۱ بود.

جدول (۱۰) رتبه بندی عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت محیطی

رتبه	میانگین	عوامل
اول	۳/۵۱	ارتباط با خارج محله
دوم	۳/۱۵	همبستگی اجتماعی
سوم	۲/۸۷	فرهنگ جمعی
چهارم	۲/۶۵	آستانه ظرفیت

جدول (۱۱) خروجی مربوط به آماره آزمون فریدمن

۱۶۱	تعداد
۳۱/۹۶	کای اسکوتر
۴	درجه آزادی
۰/۰۰۱	سطح معنی داری

نظر به این که آلفای کرونباخ داده ها بالاتر از ۰/۷ است، توزیع داده ها نرمال و بدین دلیل در رتبه بندی از آزمون فریدمن استفاده گردید.

آزمون فریدمن جهت اولویت بندی و رتبه بندی متغیرها برحسب بیشترین تأثیر بر متغیر وابسته (احساس امنیت) است. خروجی های مربوط به آزمون فریدمن به صورت جدول (۱۰ و ۱۱) است. بر اساس این آزمون، عامل ارتباط با خارج محله با میانگین ۳/۵۱ رتبه اول، همبستگی اجتماعی با میانگین ۳/۱۵ رتبه دوم، فرهنگ جمعی با میانگین ۲/۸۷ رتبه سوم و آستانه ظرفیت با میانگین ۲/۶۵ رتبه چهارم را به خود اختصاص داد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

احساس امنیت از اساسی ترین نیازهای زندگی انسان تلقی می گردد. در هرم مازلو و در طبقه دوم و بعد از نیازهای زیستی (طبقه اول) به امنیت به عنوان یک نیاز مهم و مبرم در عرصه زندگی انسان اشاره دارد. احساس امنیت به پارامترها و فاکتورهای متعدد

بستگی دارد که از جمله موارد آن ساختار کالبدی شهرهاست. نظریه پردازان نسل دوم CPTED ایده‌های خود را بر نظریه "چشمان ناظر بر خیابان" بنا نهادند و به جنبه‌های روانی و اجتماعی محیط توجه خاصی نمودند. به گفته نیومن، مردم محلی می‌توانند محیط عمومی متعلق به خود را کنترل و نسبت به آن مسئولیت‌پذیر باشند به عبارتی ساختار فیزیکی بر ارتباطات اجتماعی بین مردم، فرهنگ محلی و اکولوژی اجتماعی بین محلات، مؤثر است (Cleveland, 2003).

آنچه در عبارت "چشمان ناظر بر خیابان" جیکوبز مستتر، پرمعنی و قابل توجه بود، زاویه دید و حتی خیابان نیست، بلکه چشم‌ها هستند. استفاده از "چشم‌ها" با هدف مورد تأکید قرار دادن ناظران حاضر در محله، در حقیقت آن چیزی است که حس اجتماعی ایجاد می‌کند (Saville, 1997). در واقع اصل اساسی نسل اول، قلمروبندی و ایده اصلی نسل دوم، همبستگی اجتماعی است (MetLife Foundation, 2008).

این پژوهش با توجه به معیارهای نسل دوم CPTED (فرهنگ جمعی، ارتباط با خارج محله، آستانه ظرفیت و همبستگی اجتماعی) و ارتباط آن با شاخص‌های امنیت در مناطق منتخب کلان‌شهر تبریز (یاغچیان، گلشهر، پرواز، زعفرانیه و میرداماد) انجام شده است.

فرضیه اول نشان داد که اصول نسل دوم CPTED در توسعه پدافند داخلی و افزایش احساس امنیت در مناطق منتخب تبریز تأثیرگذار است.

به‌طوری که میانگین احساس امنیت ادراک‌شده در منطقه گلشهر در حد بالاترین و ۵۲/۶۱ و منطقه پرواز تقریباً مشابه آن و ۵۲/۶۰ بود از طرفی این میانگین در منطقه یاغچیان، زعفرانیه و میرداماد به ترتیب ۵۲/۱۹، ۵۰/۷۵ و ۴۶/۵۴ بود. احساس امنیت ادراک‌شده در منطقه گلشهر بالاترین میانگین و منطقه پرواز تقریباً مشابه آن بود. شاید این احساس را بتوان به دلیل نزدیک بودن این دو منطقه به کلانتری منطقه ۲۰ شهری یعنی نظارت رسمی تلقی کرد و منطقه میرداماد، کمترین میانگین (۴۶/۵۴) را در خصوص متغیر "احساس امنیت ادراک‌شده" داشت.

نتایج نشان داد که بالاترین میانگین از منظر ساکنین مناطق منتخب مربوط به شاخص "ارتباط با خارج محله" و ۵۲/۱۱ و پایین‌ترین میانگین به شاخص "آستانه ظرفیت" و ۵۰/۰۶ تخصیص یافت و احساس امنیت در کل مناطق ۵۱/۱۶ بود.

میانگین شاخص "فرهنگ جمعی" مربوط به منطقه پرواز و ۵۲/۹۳ و پایین ترین مربوط به منطقه میرداماد و ۴۶ بود. در خصوص شاخص "ارتباط با خارج محله" بالاترین و پایین ترین میانگین مربوط به منطقه گلشهر (۵۴/۱۸) و میرداماد (۴۷/۶۰) بود و این نسبت در خصوص شاخص "آستانه ظرفیت" به ترتیب منطقه گلشهر (۵۱/۶۲) و میرداماد (۴۵/۴۰) بود. شاخص "همبستگی اجتماعی" در منطقه یاغچیان بیشترین میانگین (۵۳/۱۸) و منطقه میرداماد، کمترین (۴۷/۱۶) بود.

نتایج این تحقیق در خصوص ارتباط بین متغیر احساس امنیت و متغیر فرهنگ جمعی حاکی از ارتباط مثبت و معنی دار (ضریب پیرسون برابر ۰/۷۴۵ و $Pv < ۰/۰۰۱$) بود و بین این دو متغیر در مطالعه صمدزاده و همکاران که در بافت های تاریخی شهر سبزوار انجام شد رابطه معکوس وجود داشت.

در زمینه متغیر ارتباط احساس امنیت با متغیر ارتباط با خارج محله نیز داده ها بیانگر ارتباط مثبت و معنی دار (ضریب پیرسون برابر ۰/۷۴۵ و $Pv < ۰/۰۰۱$) بود در صورتی که در مطالعه صمد زاده و همکاران نتایج نشان داد که احساس امنیت از متغیر ارتباط با خارج محله تأثیر نمی پذیرد و رابطه معنی داری بین این دو پارامتر برقرار نیست و این رابطه منفی و معکوس است و محققین بدین ترتیب نتیجه گرفتند که هر چه ارتباط افراد با خارج محله کمتر باشد، وضعیت احساس همبستگی در محله نیز وضعیت نامناسب تری خواهد داشت (صمدزاده، ۱۳۹۸).

پژوهش هاجری و همکاران (۱۳۹۷) نیز بیانگر آن بود که متغیرهای اجتماعی نظیر همبستگی اجتماعی با احساس امنیت ارتباط مستقیم و معنی دار دارد. که البته محققین به این نکته نیز اشاره داشتند که عواملی مانند نیروی انتظامی نیز در افزایش احساس امنیت نقش دارد.

متفاوت بودن نتایج احساس امنیت با فرهنگ جمعی و شاخص ارتباط با خارج محله در مطالعه حاضر و پژوهش صمدزاده و همکاران را شاید به متفاوت بودن جامعه های متفاوت و طبقات اجتماعی متفاوت در دو مطالعه نسبت داد.

در گروه شاخص آستانه ظرفیت در محلات مورد بررسی با احساس امنیت ساکنین ارتباط مثبت و معنی دار (ضریب پیرسون برابر ۰/۷۸۵ و $Pv < ۰/۰۰۱$) وجود داشت. به نظر می رسد این پژوهش با مطالعه صمدزاده و همکاران تطابق دارد. مثبت بودن رابطه دو متغیر را احتمالاً بتوان چنین تفسیر نمود که هر چه آستانه ظرفیت در محله بیشتر

باشد، احساس امنیت ادراک شده در محله نیز بهتر خواهد بود. صمدزاده و همکاران نتیجه گرفتند که زمانی که آستانه ظرفیت محله بالا باشد، یک تعادل اجتماعی در بافت وجود دارد. این تعادل اجتماعی اجازه می‌دهد که ساکنین حس تعلق محله‌ای را ارتقاء بخشند (صمدزاده، ۱۳۹۸).

در خصوص شاخص همبستگی اجتماعی با میزان احساس امنیت ادراک شده در مناطق یاغچیان، گلشهر، پرواز، زعفرانیه و میرداماد نیز اختلاف مثبت و معنی‌دار وجود داشت (ضریب پیرسون برابر $0/720$ و $PV < 0/001$) که در خصوص این دو متغیر نیز مطالعه حاضر با مطالعه صمد زاده و همکاران تطابق داشت به‌نوعی هر چه همبستگی اجتماعی شهروندان محله بیشتر باشد وضعیت احساس امنیت نیز بهتر خواهد بود. همان‌گونه که اشاره شد همبستگی اجتماعی به‌عنوان رکن اساسی در نسل دوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی تلقی می‌گردد (صمدزاده، ۱۳۹۸). بر اساس مطالعه زیاری و همکاران (۱۳۹۴) اکثر پاسخگویان در پاسخ به گویه‌های معیار احساس امنیت، گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده بودند و مقدار این شاخص نیز از میانگین هم بالاتر و $3/62$ درصد بود.

بین متغیر احساس امنیت و متغیرهای فرهنگ جمعی و آستانه ظرفیت در سطح محله فهادان یزد نیز رابطه مستقیمی وجود داشت؛ بدین‌صورت که در سطح این محله هرچه مقدار شاخص‌های فرهنگ جمعی و آستانه ظرفیت افزایش پیدا کرد، میزان احساس امنیت نیز متعاقب آن بیشتر شد، اما این در حالی است که بین متغیر احساس امنیت با متغیرهای همبستگی اجتماعی و ارتباط با خارج از محله رابطه معکوسی وجود داشت؛ به عبارت دیگر میزان این همبستگی در هر یک از متغیرها متفاوت بود؛ به‌طوری که این همبستگی در شاخص فرهنگ جمعی $0/094$ و بیشتر از آستانه ظرفیت ($0/016$) بود. بدین معنی که متغیر فرهنگ جمعی، همبستگی قوی‌تری با متغیر وابسته احساس امنیت در قیاس با شاخص آستانه ظرفیت داشت.

نتایج تحقیق حشمتی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد اگرچه محلات هدف، در بافتی همگن قرار داشتند، تفاوت در کیفیت محیطی موجب بروز سطوح متفاوتی از امنیت ادراک شده بود به‌گونه‌ای که محله قطارچیان با آماره واریانس $2/82$ و سطح معنی‌داری $0/001$ بیشترین و محله قلاچوارلان با آماره واریانس $2/27$ و سطح معنی‌داری $0/001$ کمترین امنیت ادراک شده را داشتند. همچنین آستانه ظرفیت و فرهنگ جمعی با

ضریب بتای ۰/۲۸۰ و ۰/۲۴۶ و سطح معنی داری ۰/۰۰۱ از فاکتورهای نسل دوم، بیشترین میزان اثرگذاری را داشتند.

فرضیه دوم نیز نشان دهنده تأثیر تقریباً یکسان اصول نسل دوم CPTED در توسعه پدافند داخلی و افزایش احساس امنیت در دو جنس مذکر و مؤنث ساکن مناطق منتخب شهر تبریز بود به نوعی که بالاترین و پایین ترین میانگین شاخص " احساس امنیت ادراک شده" در جنس مؤنث به ترتیب مربوط به همبستگی اجتماعی (۵۱/۶۳) و فرهنگ جمعی (۴۸/۱۶) بود و در جنس مذکر به ترتیب شاخص " ارتباط با خارج محله " و ۵۳/۱۷ و شاخص " آستانه ظرفیت " ۵۰/۷۹ بود و میانگین " احساس امنیت ادراک شده در جنس مؤنث ۵۰/۰۲ و در جنس مذکر ۵۲/۲۵ بود بنابراین " احساس امنیت ادراک شده" در جنس مذکر با اندک تفاوتی بالاتر از جنس مؤنث بود (جدول ۷).

در زمینه شاخص حمایت از فعالیت های اجتماعی، می توان بیان کرد که هر چه میزان فعالیت ها و کاربری های جاذب جمعیت بیشتر باشد، میزان احساس امنیت نیز بیشتر است؛ زیرا هنگامی که یک مکان دارای تنها یک کاربری منحصربه فرد باشد، به تدریج جمعیت خود را از دست داده و جمعیتی را نیز از سایر نقاط جذب نمی کند؛ این شرایط زمینه ساز وقوع اعمال مجرمانه می شود.

با توجه به اینکه فضاهای شهری بخشی از محیط انسان ساخت هستند نوع معماری، آرایش مبلمان شهری، پوشش نما و نورپردازی به عنوان عامل مؤثر در امنیت و ناامنی آن تلقی شده و پدافند داخلی نیز با تأکید بر اصول خود بر بقا و حفظ امنیت تأکید دارد و در راستای ایمن سازی و کاهش آسیب پذیری زیرساخت های مورد نیاز مردم به ویژه در شهرها، پویایی حیات شهری را در پرتو امنیت شهری فراهم نموده و احساس امنیت در فضاهای شهری را محقق می سازد. بنابراین شهرها به عنوان جایگاه ارزنده بستر اجتماعی نیازمند برنامه هایی کارا برای معماری شهری، تعامل شهروندان با محیط و احساس امنیت و پویایی آن می باشند.

پیشنهادهای

۱. برگزاری جشنواره های فرهنگی و وقایع فعال هنری ورزشی و موسیقی در

محلات

۲. برگزاری مراسم آیینی و مذهبی

۳. ایجاد امان ها یا فضاهای شهری مرتبط با حوادث محله

۴. ایجاد امکانات مناسب حمل و نقل
 ۵. ظرفیت سازی خیابان های محله برای تردد جمعیت
 ۶. تقویت پارک های محلی، مکان های جلسات شهری و ایجاد باشگاه های جوانان
 ۷. تشکیل نمایشگاه و فروشگاه هایی در فضای آزاد
 ۸. متعادل سازی و سازگاری کاربری های زمین (مدارس، فروشگاه ها، پارک ها، باشگاه ها و...)
 ۹. رسیدگی به مکان های جرمزا مثل خانه های رها شده و..
 ۱۰. ایجاد مراکز خودگردان جمعی برای حل مشکلات محله
 ۱۱. ایجاد گروه های نظارتی محله (نظارت اجتماعی)
 ۱۲. برگزاری برنامه های آموزشی گروهی برای مهارت های حل مشکلات و یا تحلیل تضادها به ساکنین محله
 ۱۳. برگزاری دوره های آموزشی ضد خشونت برای آگاهی زنان و کمک به افراد جهت برخورد مسالمت آمیز
 ۱۴. فراهم کردن عرصه برای فعالیت های اجتماعی در محله
- محدودیت مطالعه: فقر به عنوان یک فاکتور مداخله گر از این تحقیق حذف گردید چون محدوده پژوهش منطقه متوسط شهری بود که احساس امنیت در منطقه متوسط شهری بررسی شود و فقر به عنوان یک موضوع تحقیق دیگر تلقی می شود و طبعاً اگر این پژوهش در محلات کم برخوردار انجام شود نتایج و یافته ها تغییر خواهد کرد.
- قدردانی**
- نگارندگان بر خود واجب می دانند از کلیه مشارکت کنندگان (پاسخگویان) در طرح مزبور تشکر و قدردانی نمایند. ضمناً این مقاله منتج از طرح مصوب دانشگاه فرماندهی و ستاد (دافوس) و پژوهشگاه جنگ و رشد بوده و باید اذعان داشت بدون حمایت مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگاه مذکور اجرای این طرح امکان پذیر نبود.

منابع

- افسری، رسول، بهزاد فر، مصطفی، و خیرالدین، رضا. (۱۳۹۹). آینده پژوهی امنیت اجتماعی در نظام شهری ایران: شاخص شناسی برای تبیین، سنجش و اولویت بندی. *فصلنامه آینده پژوهی دفاعی*، ۵ (۱۶): ۱۴۱-۱۰۹.

انتظاری، علی، اسد پور، عهدیه، و احمدی آهنگ، کاظم. (۱۳۹۴). احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر نقش پلیس (مورد مطالعه: شهر نور). *فصلنامه انتظام اجتماعی*، ۷ (۴): ۳۴-۷.

باییری، امید علی، کمر بیگی، خلیل، و درویشی، نور محمد. (۱۳۹۴). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن - مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام. *فصلنامه فرهنگ/ایلام*، ۱۶ (۴۶ و ۴۷): ۹۰-۷۵.

بیک بیلندی، علی اصغر، ابوالحسنی، خسرو. (۱۴۰۲). توسعه و پدافند داخلی در دفاع مردمی، چاپ دوم، تهران، دافوس.

جهانبخش گنجه، صادق، و حسینی پور، سید احمد. (۱۳۹۶). بررسی میزان و عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: مغازه‌داران شهر تهران). *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۸ (۵۱): ۸۳-۱۱۷.

حسینی، نرجس سادات. (۱۳۹۷). تبیین پدیده شهر در جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک، رساله دکتری، دانشگاه تهران.

حشمتی، سمیه، و چاره‌جو، فرزین. (۱۳۹۷). تأثیر کیفیت‌های محیط بر امنیت ادراک شده ساکنان، با تأکید بر مؤلفه‌های نسل اول و دوم CPTED در محلات بافت فرسوده شهر سمنان. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۷ (۳): ۱۰۰-۸۳.

حیاتی، حامد، رستمی، فرنوش، و پودات، زهرا. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر کاهش جرائم فردی و افزایش امنیت در فضاهای شهری با استفاده از نظریه CPTED. *معماری‌شناسی* ۱ (۱): ۱۰-۱.

ذبیحی، حسین، لاریمیان، تایماز، و پورانی، حمیده. (۱۳۹۲). ارائه مدل تحلیلی برای ارتقاء امنیت شهری از طریق رویکرد امنیت طراحی (SBD) مطالعه موردی: منطقه ۱۷ شهرداری تهران. *مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای*، ۵ (۱۷): ۱۳۶-۱۱۹.

زیاری، کرامت‌اله، حیدری، اصغر، نجفی، اسماعیل، و محمدی، پیمان. (۱۳۹۵). ارزیابی مؤلفه‌های نسل اول CPTED در پیشگیری از جرم مورد مطالعه: محله دستغیب تهران. *پژوهشنامه جغرافیای انسانی*، ۴ (۱۵): ۲۸-۱.

ساروخانی، باقر، و هاشم نژاد، فاطمه. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی (مؤلفه‌های آن) و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری. فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، ۲(۲): ۸۱-۹۴.

سازمان برنامه بودجه استان آذربایجان شرقی. (۱۳۹۸). سالنامه آماری استان آذربایجان شرقی.

ستارزاده، داوود، شهریار، مبینا، و ابوذرزاده، فائزه. (۱۳۹۵). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر اساس امنیت اجتماعی زنان (مطالعه موردی: زنان شهر رامسر). فصلنامه مشارکت و توسعه اجتماعی، ۲(۳): ۱۲۶-۱۰۷.

شعاعی، مرتضی، مرادی سیاسر، غلامرضا، آزاد فدا، شیوا، و رضاییان قیه‌باشی، احد. (۱۳۹۹). شناسایی سناریوهای آینده تأمین امنیت رویدادهای ورزشی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه آینده‌پژوهی دفاعی، ۵(۱۹): ۷-۲۹.

صمدزاده، حسن، شهسواری، محمد سینا، دانشور، پروین، خدایندلو، حسن، و قربانی سپهر، آرش. (۱۳۹۸). تحلیل رابطه اصول نسل دوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط با احساس امنیت در بافت‌های تاریخی شهر سبزوار. نشریه علمی/انتظام/اجتماعی، ۱۱(۴): ۱۴۲-۱۱۶.

عبادی‌نژاد، علی، اکبری، رضا، و رحمانی، محمدحسن. (۱۳۹۶). تجزیه تحلیل مکانی فضایی مناطق جرم‌خیز شهری بر اساس روش ترکیبی تحلیل عاملی و تحلیل خوشه. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۹(۲): ۴۸-۱۹.

غفاری، علی، نعمتی‌مهر، مرجان، و عیدی، ثمانه. (۱۳۹۲). تکامل رویکرد پیشگیری از جرم مبتنی بر طراحی محیطی (CPTED) در محیط‌های مسکونی. مسکن و محیط روستا، ۱۴۴: ۳-۱۶.

قلی‌پور، سودابه، و مهدی‌نژاد، جمال‌الدین. (۱۳۹۹). بررسی شاخص‌های امنیت در پارک‌های شهری از دیدگاه کاربران با تأکید بر نظریه CPTED. علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۲۲(۵): ۱۹۷-۲۱۱.

کریمایی، علی اعظم، مرادیان، محسن، و عباسی، علی. (۱۳۸۹). نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی. فصلنامه دانش/انتظامی، ۱۲(۲): ۱۱.

≠ کلانتری، محسن، حیدریان، مسعود، و محمودی، عاطفه. (۱۳۹۰). ایمن سازی فضای کالبدی شهرها در برابر بزهکاری با استفاده از راهبردهای پیشگیری جرم با طراحی محیطی. فصلنامه دانش انتظامی، ۲(۳): ۷۴-۵۱.

کیا، علی اصغر، نادرپور، محمدرضا، خضرائی گل پرور، میثم، و پورعلی، رضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین اعتماد مردم به تلویزیون و احساس امنیت. فصلنامه پژوهش اطلاعاتی و جنایی، ۹(۱): ۷۳-۵۳.

گلدوزیان، حسین. (۱۳۹۸). بازخوانی فلسفی-جامعه شناختی از سوژه انسانی در جرم شناسی آموزه های حقوق کیفری، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۷: ۳۰۳-۲۷۱.

محمدی کانی سواران، محمدصدیق، و بابایی، حسن. (۱۳۹۲). بررسی نقش طراحی محیطی در پیشگیری از وقوع جرم، مطالعه موردی: فضاهاى بی دفاع شهر سنندج. همایش ملی معماری و شهرسازی انسان گرا، قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی قزوین.

هاجری، فاطمه، زنگنه، یعقوب، و حمیدیان، علیرضا. (۱۳۹۷). تحلیلی بر عناصر هویت بخش شهر سبزوار با تأکید بر دیدگاه شهروندان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، ۳۳(۲): ۱۷۴-۱۵۹.

ویلسون، جیمز کی، کلینگ، جورج ال. (۱۳۸۲). پنجره های شکسته - پلیس و امنیت محلی. ترجمه محمد صادری توحیدخانه، مجله حقوقی دادگستری، ۴۳: ۲۰۴-۱۸۰.

Clancey, G., Lee, M., & Fisher, D. (2012). Crime prevention through environmental design (CPTED) and the New South Wales crime risk assessment guidelines: A critical review. *Crime Prevention and Community Safety*, 14, 1-15.

Cleveland, G., & Saville, G. (2003). 2nd generation CPTED: An introduction to 2nd generation CPTED – Part 1. *CPTED Perspective: The International CPTED Association Newsletter*, 7-8.

Cozens, P., & Love, T. (2015). A review and current status of crime prevention through environmental design (CPTED). *Planning Literature*, 30(4), 1-20.

Dekeseredy, W. S., Donnermeyer, J. F., & Schwartz, M. D. (2009). Toward a gendered second generation CPTED for preventing woman abuse in rural communities. *Security Journal*, 22(5), 178-189.

Dekeseredy, W. S., Shahid, A., Renzetti, C. M., & Schwartz, M. D. (2005). Reducing private violence against women in public housing: Can

second generation CPTED make a difference? *CRVAW Faculty Journal*, 3(1), 27–36.

Fisher, D. (2008). *Crime prevention fact sheet series: Second generation CPTED*. Retrieved June 3, 2016, from <http://www.cpted.net>

Ghaffari, A., Nemati Mehr, M., & Abdi, S. (2013). Evolution of crime prevention approach based on environmental design in residential environments. *Journal of Housing and Rural Environment*, 32(144), 3–16. (In Persian)

MetLife Foundation. (2008). Retrieved April 27, 2011, from *Police Futurists International*:

http://www.policefuturists.org/pdf/LISC_SafeGrowth_final.pdf

National Crime Prevention Council of Singapore. (2003). *Crime prevention through environmental design guidebook* (October).

Saville, G., & Cleveland, G. (1997). 2nd generation CPTED: An antidote to the social Y2K virus of urban design. In *2nd Annual International CPTED Conference* (Orlando, USA). Orlando University.

Wortley, R., & Mazerolle, L. (2011). *Environmental criminology and crime analysis: Situating the theory, analytic approach, and application* (1st ed.). Routledge Taylor & Francis Group.

Yazdanfar, A., Ghaemmaghani, S., & Ahmadpour, P. (2013). Applying design ideas to promote security of urban spaces. *International Journal of Architecture and Urban Development*, 4(1), 51–56.